



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Universitätsbibliothek Paderborn**

### **Bernardini Scardaeonii Patauini Presbyteri de Castitate Libri Septem**

**Scardeone, Bernardino**

**Venetiis, 1542**

Quam peruerse faciant, uel qui abuntur officio suo, uel qui no[n] pietate ,  
sed praecio, & ambitione inducuntur ad euangelizandum cap. xi

**urn:nbn:de:hbz:466:1-30433**

DE MALE PROFITEN. RELIGIO.

dent aliquos ex his minus recte facere, protinus idē qua  
si rectum et ipsi sibi licere putant: et quod depræhendit  
ab uno istorum fieri, itidem de cunctis male suspicantur,  
Hinc data occasione statim linguam exacuunt in omnes  
eiusdem ordinis, homines, et absque delectu, et bonos, et  
malos: dilacerant: et ex unius, uel plurium delictis totam  
religiosorum manum diiudicant. Quamobrem uæh sa  
cerdotibus, prælatisq; omnibus improbis: et uæh cuius  
Matt. 18. que homini per quem scandalum uenit: et qui sese corā  
cæco ponit offendiculum. Sed heu quod hæc pauci  
considerant, et hoc uæh pauci uerentur: et tamen Deus  
est qui minatur: qui nec fallit unquā, nec fallitur. At qui  
nunc tantum potest, et in tantum præualuit cupiditatis ue  
sania, ut plerique nihil pendant Christi uerbum: et irruant  
in sortem domini, existimantes adeptos se esse imperia  
et principatum, et non laborem potius curæque et custo  
diam Christianæ plæbis tuendæ: pro cuius salute uoluit  
Christus crucis supplicium perferre et miserabiliter mori

Quam peruerse faciant, uel qui abutuntur officio suo,  
uel qui non pietate, sed præcio aut ambitione  
adducuntur ad euangelizandum.

Cap.

XI.

**N**eminem equidem mereri de humano genere  
peius arbitror quam qui infulas, et prælaturas, et  
principatum in ecclesia Dei ambiunt, et ministerium spū  
rituale ueluti sordidum quoddam opificum, ac sæcul  
lare mercimonium inique ad nundinationem, sub ficta  
specie religionis exercent, nihil minus interim quā plebi  
tem, et salutem animarum curantes. Nam uitam uiuere  
fœdam, et ad religionē adduci præcio, et mercede, pro  
ximum sanè est latrocinio: et tantum abest ut hæc sit pie  
tas, aut religiosi officium, ut nihil pietati, ac religioni ma  
gis possit esse contrarium, sordidissima quidem, et in  
quinatissima

quinatissima uiuendi ratio est: uel quum quis officii spiri-  
 tualis mercedem percipiat, & opus ipsum derelinquat,  
 uel quum officium eiusmodi præstandum cupiditate,  
 & ambitione potius quam pietate ducatur: non curans  
 bonis operibus (ut requirit Apostolus) sed ambitiosis  
 tantummodo honoribus in ecclesia Dei præstare: uel quum  
 æquitatis patrocinium, & pauperum necessitates, & plas-  
 defunctorum uoluntates deserat, & solum ipsi sibi suisq;  
 commodis, & uoluptatibus anhelat. Male siquidem res  
 se habet in utranq; partem: & quum id, quod pietate ef-  
 fici debet, efficiatur pecunia: & quum id, quod uirtute præ-  
 standum est, ambitu, & largitione paretur. Improbe planè  
 atq; peruerse factum, ut officium docendi in ecclesia Dei  
 à pietate nequiter abductam, ad mercedem, & quæstum  
 pertransierit. Hoc autem ideo euenit, qd hi qui prædica-  
 re debuerant iusticiam aliis, ipsi iniquè uitæ, sese exemplar  
 præbent: & officium ipsum docendi, quod populis de-  
 bent respuentes præmia, & nomen solummodo docto-  
 ris usurpant: atq; tanq; muti canes (quod aiunt) ad caulã,  
 nil nisi impensam parent: gregi sane ipsi magis, qm furi-  
 bus, aut lupis infesti. Hoc quidem nihilo secius execra-  
 tur redemptor noster Christus, quam sicum illam quon-  
 dam sterilem, quæ foliis tantum luxurians, quum frugife-  
 ra appareret, nullum fructum retinebat. Siquidem annun-  
 tiare euangelium, atq; erudire populũ, hi debent in pri-  
 mis, quibus ex officio id potissimum incumbit: sin mis-  
 nus, cedere muneri: ne uti scæntici histriones in comediis  
 personam agant, quam nõ habent. Pontificium sane mu-  
 nus est gratis, atq; ex pio affectu pietatem, charitatem si-  
 dem, castitatemq; populos edoceret & parere aposto-  
 licis præceptis, quæ dicunt. Argue, obsecra, increpa, in  
 omni patientia, & doctrina. Verum enim uero negligèn-  
 tia prælatorum multorum, qui suis tantum rebus, & sen-  
 sibus student, iam diu tam necessarium officium docen-  
 di obsoleuit prorsus ab usu: atq; opus tam pium, & tam

1 Tim. 5.

1 Cor. 2.

1 Cor. 4.

DE MALE PROFITEN. RELIGIO.

sanctum, & quod precipuum quondam fuit in Christiana religione, totum est & questu, & ambitione uitiatum. Caueamus quæso ne in illorum numerum computemur, quos Apostolus Thadæus appellat nubes sine aqua, quæ à uentis circumferuntur: ac arbores autumnales infructuosas, bis mortuas, & eradicatas: ac fluctus feri maris despumantes suas confusiones: & sidera errantia, quibus procella tenebrarum seruata est in eternum. Nostra sane est si nos antistites sumus, si populorum iudices, si duces atq; doctores: nostra est, inquam, omnis ista ueræ, & sinceræ pietatis docendæ prouidentia: quâquam in eam quasi caducam, & uacuum alieni homines iamdiu: nobis male tacentibus inuolarunt. Verumtamen quam præposterum sit modo doctorem in ecclesia Dei præcio, & cupiditate, & non officio, aut charitate adduci ad euangelizandum: atq; gloriam propriam in docendo potius, quam Dei laudem, & populorum salutem quærere: iam ex peruersis populorum moribus digniosi facile potest: male enim edocti, male etiam emendantur. Et enim quicumq; sic docent, non apostolice more, & affectu charitatis, ut discipulos Christi docent: sed uti rhetores, & oratores seruales operas locant: non tam quod aliis, quam quod sibi ipsis prodesse possit, in medium adducentes: neq; tam quomodo profint, quam quomodo placeant laborantes: atq; ea præsertim dicentes quæ ualeant oblectare aures populi potius quam mores emendare: quum tamen non modulis, siue aucupis uerborum, & sonoro boatu, sed christiana simplicitate ac piis admonitionibus & exemplo morum disciplina tradenda sit. Vnde Apostolus. Non enim inquit, in sermone est regnũ Dei, sed in uirtute. Nãq; eiusmodi doctores (ut ait Cassianus) disputandi tantũ peritiã, & elocutionis ornatum habere possunt: cæterum scripturarũ uenas, & archana spiritaliũ sensuũ intrare nõ possunt, quãdãquã de uera scientia nõ nisi à ueri Dei cultoribus habeatur.

Iudæ. 5.

1. Cor. 4.

Qua  
cere,  
tum t  
balu  
dere,  
deduc  
tius in  
uenati  
cat oc  
inanis  
audiu  
nere.  
fabula  
istiun  
diunt  
lus dic  
fit me  
ne eua  
non in  
spiritu  
stoli a  
stare u  
byllo,  
sedem  
dum c  
admir  
audiel  
oport  
tos, &  
elliulq  
cui m  
sa, & fi  
nihil e  
genus  
comp

Quanto sane melius esset multis tacere, quam ea dicere, uel docere, quæ ad rem non faciunt, & quæ tantum ualeant aures auditorum, uelut æs sonans & cymbalum tinniens, sine aliquo fructu uel moleste obtundere, uel inaniter demulcere: aut (quod peius est) deducere audientes, dum nouitatibus student, frequentius in errorem. Superuacanei profecto est operis hæc uenatio, seu aucupium: quod in inuidiam potius uocat occultæ cuiuspiam fraudis: aut reddit elationis, & inanis gloriæ suspectos. Nam qui eiusmodi homines audiunt, non Christi discipulos loqui, sed fiducines canere, aut rhetorem declamare, aut histrionem agere fabulam putant. Quocirca delectantur populi magis istiusmodi spectaculis, atque concentibus, quam erudiuntur. Is non est modus docendi, quem Apostolus dicebat se accepisse à Christo nostro. Ait enim Mi-

1. Cor. 1.

1. Cor. 2.

sed me Christus euangelizare non in sapientia uerbi, ne euacuetur crux Christi. Et alibi. Loquimur inquit non in doctis sapientiæ uerbis: sed in doctrina spiritus, spiritualibus spiritualia comparantes. Sancti itaque Apostoli atque eorum imitatores, quod euidentissime constare uidemus, non inter philosophos disputantem, & bysso, & purpura indutum, & eburneo solio strato auro sedentem Christum prædicabant: sed inter Iudæos, nudum despectum, crucifixum: & id tamen maxima cum admiratione, & populorum conuersione attentissime audiebatur. At uero non negamus eiusmodi sermones oportere esse quæ plurimis rebus instructos, ac etiam gratos, & lucidos auditu: ut in eorum qui audiant suauius faciliusque sensus influant: sed tales esse uolumus, ut perspicui magis sint, purique & casti, quam concinni, & cerulosa, & fucosa, & uerborum lenocinio adulterati: quatenus nihil existimetur dici melius, quæ quod uerius. Illud namque genus orationis (ut ait Quinilianus) quod ostentationi compositum est, solam petit audientium uoluptatem: ut

DE MALE PROFITEN. RELIGIO.

pote, quod ad solam finem laudis, & gloriæ tendit. Hinc quicquid dicitur, totum erit sententiis populare, uerbis nitidum, figuris iucundum, compositè elaboratum, & modulate pronunciatum. Quamobrem is, quisquis erit, qui delectare concionem eiusmodi ornamentis plus iusto nitatur, uelut aduocatus quidam in foro, non ut concionator in templo haberi debet: quum eloquentiæ admirationem magnam habeat, & audientiam maximam, sed respicientiam, & emendationem exiguam: fructum uere salutis nullum.

Indocenda pietate plus persuadere uitam concionatoris quam uerba. Cap. XII.

**N**on eo tamen pertinet quod dicimus, ut honestum concionis ornatum damnem, sed potius, quicquid dicatur, eo tendat, ut pietati, & animarum salutis sit multo accommodatius, quam theatro, & auræ populari: quatenus suauitas illa orationis perfundat animos audientium spirituali gustu, non autem perfringat copia, & admiratione eloquentiæ: & ut denique euentus omnis ad eum potissimum finem referatur, ut audientes in melius emendentur: quod nequaquam solo orationis ornatu consequi possumus, nisi adsit etiam honesta existimatio de nobis, quæ est ad persuadendum efficacissima. Hinc est quod quæ apud Grecos Demosthenes in omni genere dicendi emineret supra omnes oratores, ei tamen à multis prælatus fuit Phocion philosophus: ut qui non oratione, sed auctoritate, atque existimatione, qua apud omnes maxime polleret, eum in persuadendo longe superaret. Siquidem tantæ est uirtutis existimatio in utraq; parte, ut cuiuscumq; defuerit certa opinio illius uirtutis, quam commendat, etiam si eloquentior fuerit Cicerone, nunquam persuadeat: contra uero fit, ut cui fuerit sanctitatis opinio, quo quomodo loquatur,